

25.68x36.04	31	38	עמוד	ידיעות תל אביב - כותרת	03/2013	36162430-5
דארפור הצג - 26190						

עיר זרה ← זיו רביב

zivraviv@gmail.com

מלחמת תרבות

ההצגה "דארפור" מטלטלת לא רק את הקהל אלא גם עמוק בתוך הסטודיו של יורם לוינשטיין • דרור קהלני, איש האחזקה וכן שכונת התקווה, חמיס אלשייח, פליט ושחקן, ולוינשטיין עצמו במפגש טעון על תפקידי חייהם • מערכה ראשונה בהחלט

+ השער הקמץ בכניסה לסטודיו של יורם לוינשטיין בלב שכונת התקווה פתוח לרווחה. אין מאבטח ואף אחד לא בודק את התיקים, והמציאות שמחוץ לשער הזה נכנסת, ולא בפעם הראשונה, ועושה את דרכה עד לבמה המרכזית. במקרה הזה, המציאות קשורה למחזה החדש "דארפור" שערך לה בימים אלה על במת הסטודיו והוא מחובר בחוטים עבים, חלקם נראים וחלקם לא, לתושבי השכונה. בהצגה, שביימה מאיה שעיה, נחשף הקהל לסיפורם הקשה של הפליטים הסודנים שנמלטו לישראל כתוצאה מרצח העם שמתרחש במולדתם. חלק מהם חי כאן בשכונה. אותה שכונה שבה התקיימה ההפגנה הגדולה לפני פחות משנה. הפגנה ש"צאה משליטה". "מוות לסודנים" נכתב אז על חלק מהחולצות והקהל הזועם צעק "סודנים לסודן". פליטים שעברו שם הוכו. בזמן שעבר מאז לא התפוגג המתח בשכונה. לפני שבוע התקיימה באזור הפגנת תושבים שקראו להפסיק את חילולם של בתי הכנסת בידי המסתננים. הם מתלוננים כי מאז שהגיעו אלפי הפליטים לשכונה, הביטחון האישי שלהם נפגע, מחירי הדירות נסקו ומצב התנאים הסניטריים והלכלוך החמיר. לפליטים יש בעיות משלהם. הם מתקשים לשרוד, חלקם חי ללא קורת גג, ללא עבודה ובלי הזכויות שמגיעות להם כפליטים שברחו ממולדתם על חייהם. הם נושאים צלקות מהדרך הקשה ורבים מהם איבדו בני משפחה וקרובים גם בטבח בסודן וגם בדרך לכאן.

שלהם. והם שמו באומץ. גם כשיצאו קיטורים של עשן ולהם בות. ויצאו. בשתי הרקות הראשונות האווירה עדיין הייתה נינוחה וש"קטה. שפת הגוף שלהם קלה, לא מסוגרת. אבל אחרי שקהלני אמר את המילה "מסתננים", הלכה והתגבחה חומה לא נראית במרכז החדר. אלשייח: "פליטים". הרגל הימנית שלו מתחילה לדפוק בעצבנות על הרצפה. קהלני מחייך בריחוק ולוינשטיין גולש עם הגוף כמעט מחוץ לכורסה. הקרב הקטן החל. אחר כך הטורים עולים די מהר. קהלני מדבר במשפטים ארוכים ומציין כי יש הבדל בין ההצגה לבין המציאות. "בפועל", הוא אומר, "רובם לא פליטים אלא מהגרי עבודה. מאפשרים להם לפתוח עסקים בלי רישיון עסק. זה בא על חשבוננו, התושבים". אלשייח משתדל להישאר מאופק, אבל כשהוא אומר ש"בריו של קהלני לא נכונים, היריים שלו נמתחות באוויר. כשהוא נותן כרוגמה חבר שלו שפתח עסק של טלפונים ונר"ש שלם אלפי שקלים למס הכנסה, הוא שולח לעברי חיוך נבוך, מניח יד על ליבו והקול שלו רועד מעט: "נשבע לך, אם הפליטים היו מגיעים מגרמניה או צרפת, אף אחד לא היה מפגין. יוצאים נגרדנו בגלל שאנחנו שחורים". לוינשטיין מנסה להרגיע את אלשייח: "שתדע לך שזו הפעם הראשונה שמדינת ישראל מתמודדת עם כל כך הרבה פליטים".

במהלך השיחה הראשים של שלושתם מתקרבים לאט לאט האחד לשני, מסתדרים במסגרת דמונית אחת במרכז החדר. כשקהלני מדבר על הפחד להסתובב ברחובות בלילה, הצי מגופו כבר מעל לשולחן שהפך למוקד של מאבק טריטוריאלי. אלשייח דופק עליו כעס. בשפתיים מכוצות הוא צועק: "אם בן אדם לא אוהב אותך, הוא יכול להגיד לך הכול. אלה שקרים. זו המצאה. אני אתן לך דוגמה הפוכה. לפני שבוע הירקן פה ממול השפריץ עליי. הוא אמר לי: 'סודני, אתה רוצה מים, אתה רוצה מים'. רציתי לקפוץ עליו, להכניס לו לפה את כל הירקות שלו, אבל עצרתי את עצמי". לוינשטיין שומע ונוטש מיד את דמות המפגש הרגוע. כל גופו פונה לקהלני ואצבעו מתנופפת באוויר והוא צועק: "אין פחד, איזה פחד? לא נתקלתי בזה. הם אנשים עדינים ושקטים. אני פה כבר הרבה שנים ואני לא מרגיש פחד או מתח. לא שמעתי סטודנט אחד שהתלונן על זה. אתה צריך להיזהר מכל המשפטים הרמגוויים האלה שלך".

חמיס: "הפליטים משועממים. אין להם אף אחד שהם יכולים לבקר אותו, לא הורים ולא אחים. הם חנוקים. לפעמים אני מרגיש שאני לא יכול להיות פה יותר, אבל אני לא מכיר אף אחד בעיר אחרת"

קהלני: "איזה משפטים?" לוינשטיין: "כמו אלה שאומרים שיש פחד בשכונה. אני כאן נמצא לא פחות ממך. ראיתי אותך בוכה בוועדה בכנסת ואני חושב שהגזמת". קהלני מצמצם את עיניו: "אני ניגשתי לוועדה בכנסת ובייתי כתוצאה ממה שקורה פה".

xxx

אחת הטענות של הישראלים קשורה לכך שהאפריקאים מסתובבים בקבוצות. יש גם טענה על שיכורים. אלשייח נראה מתגונן מעט כשהוא מתייחס אליהן ושתי כפות רגליו מתנופפות בעצבנות על הרצפה: "הפליטים משועממים. אין להם אף אחד שהם יכולים לבקר אותו, לא הורים ולא אחים. לפעמים אני מרגיש שאני לא יכול להיות יותר בתל אביב, אבל אני לא מכיר אף אחד בעיר אחרת ללכת לבקר אותו. אנחנו הנוקים". קהלני לא נבהל. יש לו הרבה מה להגיד על זה. "ביום כיפור לפני שנתיים", הוא פותח, "שני מסתננים עשו מנגל בגן התקווה. מישהי ניגשה אליהם וביקשה שיכבדו את החג. הם אמרו לה: 'עופי מפה. זו המדינה שלנו. עוד מעט גם אתכם נוציא מפה'".

לוינשטיין מארים וקופץ, לא יכול להכיל עוד שנייה אחת של איפוק: "כרגע שפליט מגיע לישראל הוא מחפש את הקהילה שלו. הוא לא ייסע לסביון כי שם הוא ירגיש בורד. הוא רוצה להתערבב עם הקהילה שלו". אלשייח לא מצליח להתברג בין שניהם. הקול הרגוע שלו נבלע בין שניהם וקהלני כבר צועק: "מדינת ישראל קמה בשביל היהודים. אני יכול להגיד לך בוודאות שאם הכמויות היו פחותות המצב היה שונה. אם אתה גר בכניון וכשכונת אליך נכנסו 20 או 30 או 40 סודנים, הריחות של הבישולים שלהם מאוד חריפים ומריחים אותם ככל הרחוב". לוינשטיין: "גם את המאכלים של התימנים".

קהלני: "הרבה פחות". לוינשטיין: "מה זה הרבה פחות? אתם עם כל החווייג' שלכם. אני אוכל וכול תימני יותר מאשר של ייקים. וכל האוכל פה לא מריח? מה אתה מדבר?". קהלני צוחק, אבל לוינשטיין לא. "עצבים", הוא אומר לעצמו בייאוש.

קהלני מדבר על זה שהוא לא בטוח שהתושבים הישראליים בכלל מבינים ויודעים מה עבר על הפליטים בדרך לכאן. אלשייח מהנהן במרץ ומקבל תנופה ורוח גבית. הוא נעמד, מפשיל את שולי מכנסיו וצועק לקהלני: "נשבע לך, כשאני עברתי את גדר התיל, הכדור של המצרים נפל ליד הרגל שלי". קהלני משתק, אבל אחרי כמה שניות הוא מנפנף ב"דיו": "אני יודע מה הם עברו. שמעתי סיפורים. שבעה מדורי גיהנום. אבל בוא נאסוף את כל המסכנים בעולם ונביא אותם

ההצגה תעלה מדי ערב בסטודיו (עד ה-23 בחודש) והחזרות וההכנות בעיצומן. קשה היה לשלוף מהן שלושה שחקנים מר"כיים של המציאות לצורך מפגש אחר. ובכל זאת הם הסכימו. חמיס אלשייח, 29, הוא פליט מסודן, סטודנט שנה א' בסטודיו שגם משחק בהצגה בתפקיד של חייל המיליציות מטעם ממשלת סודן, שמענה ורוצח את הפליטים בסודן. בריוק אותן מיליציות אכזריות שמהן נמלטה משפחתו כשהיה בן 13. אלשייח הגיע לישראל ב-2007. הוא רווק, מדבר עברית שוטפת, גר ברחוב לוינסקי ולפרנסתו הוא עובד כמציל בכריכה בכפר המכביה. למפגש הגיע גם איש האחזקה של הסטודיו בשמונה השנים האחרונות, דרור קהלני, 44. הוא נולד בשכונה, הוריו נולדו דו בה. המבנה של הסטודיו הזה היה בעבר גן הילדים שבו למד וסבתו עדיין מתגוררת בכניון הצמוד. קהלני מתפקד גם כאחד מראשי "ועד הפעולה של תושבי השכונות נגד תופעת המסתננים". הוא היה אחד מהמארגנים של אותה הפגנה גדולה בשכונה. השלישי הוא המארח שלנו, הבוס של קהלני והמורה של אלשייח, יורם לוינשטיין, 62, שמיקם את הסטודיו שלו בשכונה הזו לפני 14 שנה. ביקשנו מהם לשים את הקלפים פתוח על השולחן, גם אם הקלפים רועדים או לוחטים בידיים

26.56x32.34	32	38	עמוד	ידיעות תל אביב - כותרת	03/2013	36162433-8
דארפור הצג - 26190						

"מדינת ישראל קמה בשביל היהודים". קהלני, לוינשטיין ואלשייח השבוע | צילום: תומי הרפז

מלחמה והוא מרכך את הסוף, שוב מסמן איזו דרך: "למולי בורכתי בכך שיש לי תיאטרון שהוא כלי מדהים לחשוף אני שים, לחבר ביניהם. התיאטרון, ההצגה 'דארפור' הפגישה את שלושנתנו. המפגש האנושי והחשיפה שאנחנו נחשפים אחד לשני ברמה האישית זה כלי ענק. אני מודה שאחרי השיחה הזו אני מתרגש מזה שאני מספר סיפור של עם שנרצח, ואני מספר את הסיפור האנושי ואני עובד כאן בתוך שכונת התקווה ואני עובד עם כל כך הרבה תרבויות."

אבל יורם, עם כל הכבוד, יש כאן הרבה בעיות במפגשים שמחויף לתיאטרון.

לוינשטיין מחייך ואומר את התורה הנכונה תמיד – הכול בעיני המתבונן. לוינשטיין: "אחד הדברים המדהימים זה לראות איך הפליטים נקלטים. אני רואה איך הם עובדים בכסות. פתאום המוכרים הסודנים מדברים איתי עברית ואני תופס איתם ראש וקונה. חמים סיפר שירקן התיו עליו מים וקילל אותם. אני לא רואה את האלימות, אני רואה את ההשתלבות. השיחה הזו חיזקה אותי ואת העשייה שלי בשכור נת התקווה כי הבנתי ממנה שבסופו של דבר מדובר בחיבור אנושי ואני מדגיש שאני עושה את זה. אני עסוק בחיבורים אנושיים ואולי זו השליחות שלי וחזון בית הספר. את חמים קיבלתי ללימודים לא בגלל שהוא פליט. הוא עבר אצלי אורישן ועכשיו הוא בפנים והרווחתי אותו. דרור בא ממקום אחר – ממקום פוליטי והוא מכוון לאנשים פוליטיים. זה לא המקום שלי. הייתה פה מתיחות היום, אבל ביום יום אתה תראה את דרור עובד עם חמים. דרור תומך בחמים בצד הטוב כני כדי לעשות את ההצגה הכי טובה. פה בשיחה וגם בבית הספר קורה המפגש, פה קורים החיבורים. בסופו של דבר יש בחדר הזה שלושה פליטים, דרור שמשפחתו נפלטת מתימן, חמים פליט מסודן ואני פליט מגרמניה."

לוינשטיין: "בשיחה וגם בבית הספר, קורה המפגש, פה קורים החיבורים. בסופו של דבר יש בחדר הזה שלושה פליטים, דרור שמשפחתו נפלטת מתימן, חמים פליט מסודן ואני פליט מגרמניה"

קהלני: "ביום כיפור לפני שנתיים שני מסתננים עשו מנגל בגן התקווה. מישהי ניגשה אליהם וביקשה שיכבדו את החג. הם אמרו לה: 'עופי מפה. זו המדינה שלנו. עוד מעט גם אתכם נוציא מפה'"

זה מפריע מאוד."

מה עם מה שיוזם אומר לך?

"בתקופה שהייתי בוועדות הכנסת ובכיתי שם על המצב שלנו אז ליוזם הייתה תחושה שאני משרה פחד בסטודיו וזה בכלל לא נכון. הוא אפילו צעק עליי פעם או פעמיים, אבל דיברנו והוא אמר לי שהוא לא יסתום לי את הפה ואני תמיד יכול להביע את הדעות שלי. והרעות שלי זה שמדינת ישראל נכנתה עבור היהודים, ארץ ישראל נועדה ליהודים ומהמקום הזה אני בא."

ולוינשטיין לא נותן למפגש הזה להישאר רק בטעם של

לארץ."

אין פה הסכמה על שום דבר כמעט. נכון? אני מברר איתם. מה נכון? קהלני שואל.

אין שום דבר שמחבר ביניכם. אפילו לעמוד מול הרשויות שמפקירות גם את הישראלים וגם את הפליטים אתם לא עושים יחד.

אלשייח: "זה רעיון טוב. זה יחשוף אותנו לתושבים וכך יוכיחו להכיר אותנו, את הסודנים."

קהלני: "אין לנו שום דבר נגדם. שלשום למשל צעדנו ברוב האצ"ל והפגנו נגד חולדאי."

ולוינשטיין, מורה גדול גם כשהוא לא מנהל את בית הספר: "דרור נז, דרך משותפת. אתה יכול לפחות להגיד שזו אופי ציה?"

קהלני: "אני לא יודע. אני רק בורג קטן במערכת. אני יכול להגיד כן, אבל זה לא יהיה כן."

xxx

בתום שעה וחצי סוערות, היה ברור כי כל אחד מהשלוח שה חווה את השיחה הזו אחרת. אלשייח מהצד המותקף אבל המתעקש להישאר אופטימי וחדור אמונה. קהלני מהצד של "החוקים", מסרב להאמין שאפשר באמת לשנות את המציאות. רואה את החיים תמיד כמאבק קשה של הישרדות, אבל במשפט האחרון שלו בכל זאת נובט משהו חרש. "אם אני אצא עכשיו החוצה ואראה מסתנן שנפל ונפגע אני הראשון שאשים לו תחבושת, כי בני אדם הם בני אדם". אבל הוא מיד מתקן וחותר: "אבל זה שהם באים על השבוני ובכמות כאלה